

Een leven(s)werk: Zeilvaart lexicon

Jules Ludovicus van Beylen werd geboren op 20 mei 1918. Zijn ouders waren meid en knecht bij rijke mensen. Als kind van de meid mocht hij niet bij zijn ouders blijven wonen. Toen hij 12 jaar was, werd hij naar een pensionaat gestuurd. Hij wilde onderwijzer worden en bezocht de normaalschool in Lier. Maar het was volop crisis in die jaren en in 1935, hij was toen 17 jaar, moest hij van school af en gaan werken. Zijn ouders konden de normaalschool niet langer betalen. Na allerlei baantjes, militaire dienst en tewerkstelling in Duitsland, komt hij in 1946 in dienst van de stad Antwerpen, als sjouwer bij de gemeentelijke dienst van de Oudheidkundige Musea. Vanaf die tijd ontwikkelt Jules van Beylen zich op onnavolgbare wijze tot autodidact en museumdirecteur, wat hij overigens in naam nooit is geworden.

Tekst: Diederik Swarte
Foto: De Jong & Van Es

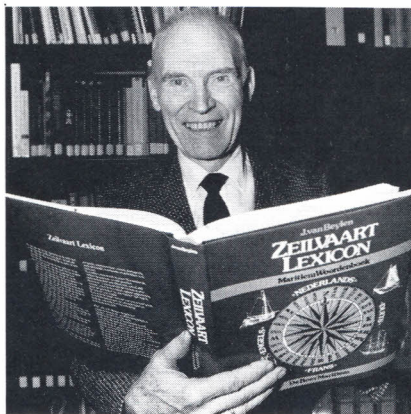
Hij volgt een weekendcursus voor stedelijke bibliotheek-, archief- en museum-personeel. Ten behoeve van die cursus moet hij een proefschrift schrijven. Als onderwerp kiest hij scheepvaartmuseum. Kort nadat hij voor de cursus geslaagd is – het levert hem de rang van zaalwachter op – moet hij bij de stadssecretaris komen, die hem vraagt of hij een scheepvaartmuseum kan organiseren.

Het antwoord is Ja

Dat museum zou worden ondergebracht in het Steen. Daarvoor moest het historische gebouw aan de Schelde eerst grondig verbouwd worden. Die verbouwing, die duurde van 1952 tot 1958, leidde Jules van Beylen geheel alleen; hij was de enige medewerker van het museum. Daarna is hij begonnen het museum in te richten en open te stellen voor het publiek. Het merkwaardige was dat hij in de lage rang van zaalwachter, de laagste graad van bediende in de musea, toch het museum leidde. Hij maakte ten-

toonstellingen, schreef catalogi en breidde de verzameling en bibliotheek uit. Alom oogst hij bewondering vanwege de verrassende wijze waarop het verhaal van de maritieme geschiedenis in „het Steen” op voor iedereen begrijpelijke wijze vorm heeft gekregen. Tegelijkertijd verwerft hij als modelbouwer grote faam. Na zelfstudie van de scheepvaartgeschiedenis en diverse publicaties krijgt hij internationale erkenning op het terrein van de maritieme geschiedenis.

Dan – in 1969 – wordt hij aangesteld tot bibliothecaris en ass. afd. hoofd van het Nationaal Scheepvaart Museum te Antwerpen. Hij zal dat blijven totdat hij de dienst van de stad Antwerpen in 1983 verlaat.

Zeilvaart Lexicon

Het is ruim veertig jaar geleden dat een Nederlandstalig verklarend en vertalend lexicon werd uitgegeven waarin ook de zeilvaart enigszins werd behandeld, namelijk het werk van de Belgische kapitein Lievin Groenen, Geïllustreerde Scheepvaart Encyclopedie, Engelsch, Fransch, Nederlandsch.

Naar ons beste weten werd nog nooit een Nederlandstalig lexicon uitgegeven, uitsluitend gewijd aan de zeilvaart en waarin ook vertalingen van de trefwoorden opgenomen zijn, in het bijzonder dan de talen van de ons omringende landen die ook het meest door Nederlandssprekenden gebruikt worden: Frans, Engels en Duits.

Deze vaststellingen zouden al voldoende moeten zijn om een dergelijk werk op stapel te zetten. Er zijn nog meer redenen.

De scheepvaart in het algemeen en de zeilvaart in het bijzonder, gebruiken een eigen vaktaal die door leken niet of nauwelijks begrepen wordt, zelfs niet in hun eigen moedertaal en dan zwijgen we nog van een vreemde taal. Bij het lezen van boeken over zeilvaart in de eigen of in een vreemde taal, bij het maken van vertalingen of enig ander gebruik van scheepvaarttermen uit de zeiltijd of van de zeilvaart, is het nuttig een boek bij de hand te hebben dat enige opheldering geeft. Het is een dikwijls vastgesteld feit, dat vele van deze vaktermen niet in een gewoon vertalend woordenboek opgenomen zijn en in de normale verklarende woordenboeken is de gegeven omschrijving niet steeds voldoende om zich een idee te vormen van het begrip. Maar ook bij de moderne zeilerij gebruikt men naast de nieuwe woorden, ook vele oude vaktermen en zelfs in de alledaagse spreektaal worden talrijke scheepvaarttermen gebruikt, doorgaans zonder dat men er zich van bewust is en zonder er de oorspronkelijke betekenis van te kennen. Circa 7000 termen worden verklaard, met vertaling van de termen in Frans, Duits en Engels. Het zijn deze vertalingen die het boek zijn bijzondere waarde verlenen, daar geen enkel lexicon of woordenboek hierover uitsluitend geeft.

De termen hebben betrekking op scheepstypen, onderdelen van de schepen, tuigage, inventaris, navigatie, zeemannschap, visserij, kartografie, aardrijkskunde, weerkunde en gebruiken in de zeilvaart.

Belangrijke publicaties:

Redaktieel van de Maritieme Encyclopedie (7 delen)

Redaktieel van de Maritieme Geschiedenis der Nederlanden (4 dln)

De Hoogaars

De Botter

Schepen van de Nederlanden van de late Middeleeuwen tot het eind van de 17e eeuw.

Repertory of Maritime Museums and Collections. en vele artikelen in De Modelbouwer en Spiegel der Zeilvaart, e.a.